

Fylkesgeologen for Buskerud, Telemark og Vestfold

3-fylkessamarbeidet mellom Buskerud, Telemark og Vestfold fylkeskommuner

Tønsberg 21.8.2003

Likelydende uttalelse til:
Buskerud fylkeskommune
Telemark fylkeskommune
Vestfold fylkeskommune

For oversendelse til
Nærings- og handelsdepartementet
Avd. for næringsregulering og skipsfart
Postboks 8014 Dep
0030 Oslo

Høring. Forslag til ny minerallov.

Uttalelse om "Lov om erverv av og drift på mineralressurser (mineralloven)", jfr. brev fra NHD av 26.5.03.

Forslaget er et langt skritt i retning av en tidsmessig lovgivning for erverv av og drift på mineralske ressurser. Vi noterer med stor tilfredshet at synspunkter fremmet av industri, grunneiere og offentlige forvaltningsorganer i forrige forslag langt på vei er innarbeidet i dette lovforslaget. Vi har imidlertid to overordnede og noen detaljerte kommentarer.

Overordnede kommentarer

Målet for lovforslaget er å oppnå et lovverk for framtidsrettet forvaltning av geologiske ressurser i Norge. Dette oppnås nok også til en viss grad med det eksisterende lovforslaget, men skrittet tas dessverre ikke fullt ut. Svikten er særlig i § 3, men reflekteres også i selve navnet på loven "Lov om erverv av og drift på mineralressurser (mineralloven)".

Overordnet kommentar 1:

Navnet på lovforslaget: "Lov om erverv av og drift på mineralressurser (mineralloven)".

Et mineral har en klar internasjonal definisjon:

"Mineraler: Naturlig forekommende grunnstoffer og kjemiske forbindelser som har karakteristiske fysiske egenskaper". (Aschehoug og Gyldendals Store Norske leksikon, Oslo 1992).

Denne loven henvender seg i stor grad til internasjonal industri. Det er derfor viktig at loven også har en fagordbruk som er i samsvar med internasjonal oppfattelse.

Loven skal i tillegg til mineraler også omfatte bergarter (inkl naturstein), sand, grus, leire m.m. som pr definisjon ikke er mineraler, men består av ulike mineralaggregater. Å benevne den nye loven for "Mineralloven" eller "Mineralressursloven" er derfor for snevert i forhold til de aspekter den er ment å dekke. Dette kan billedmessig sammenliknes med å for eksempel lage en lov som blir kalt "Faunaloven", når en egentlig har et lovforslag som tar for seg et mye større felt og loven burde hete "Biologiloven".

For den nye "mineralloven" vil substantivet "mineral" ikke være dekkende, men derimot vil adjektivet "mineralsk" være holdbart. "Mineralsk" er fullt dekkende for både mineraler, bergarter, sand, leire etc.

Nytt forslag til tittel:

"Lov om erverv av og drift på mineralske ressurser (lov om mineralske ressurser) eller alternativt,

"Lov om erverv av og drift på geologiske ressurser (georessursloven)"

Et ytterligere alternativ er å lage en egen særdefinisjon på "mineral" som klart må stå i lovteksten. Dette er imidlertid dårlig alternativ som lett vil kunne misforstås av et internasjonalt publikum,

Overordnet kommentar 2:

§ 3 Lovens mineralkategorier

Begrepet mutbare / ikke-mutbare mineraler er en etterlevning fra gammel norsk bergverkslovgivning. Dette er for så vidt en hyggelig tradisjon å videreføre, særlig sett fra vår region siden den opprinnelige lovgivningen av 1540 gjaldt bergverket på Gullnes i Seljord i Telemark. Paradokset er likevel til stede siden departementet foreslår at "muting" og "utmål" utgår som begreper i den nye loven. Bruken av "mutbar" og "ikke mutbar" i § 3 blir derfor en anakronisme. Likevel har vi en forståelse for at dette beholdes pga en 500-årig tradisjon og siden det likevel ikke er til hinder for framtidig industri.

Definisjonene i lovforslagets § 3 er en blåkopi av § 1 i "Lov om Bergverk" av 30. juni 1972.

Bruken av disse gamle definisjonene er uholdbar dersom meningen med den nye loven er å erstatte den gamle med en mer framtidsrettet lov.

Definisjonene i lovforslagets § 3 er basert på det som tidligere var kjernen i bergverksdriften, det vil si uttak av tradisjonelle tungmetallmalmer (jern, gull, sølv, bly, sink etc.) med noen unntak (titan, arsen) og to spesielle mineraler (magnetkis, svovelkis). For eksempel er samtlige norske bergverk drevet på gull, sølv, bly, sink, arsen, magnetkis og svovelkis forlengst lagt ned.

Som det blir beskrevet i lovforslagets oversendelsesbrev har og er bergverkene i Norge i en sterk strukturendring, og endringene er sannsynligvis ikke over. Definisjonene i § 3 fanger imidlertid ikke opp disse strukturendringene og gjør derfor neppe lovforslaget framtidsrettet.

Menneskeheten bruker i dag omtrent alle kjente grunnstoffer. Bergverksdriften er ikke begrenset til jern, gull, sølv, bly og kopper slik tilfellet var tidligere. Eksempler på grunnstoffer som ikke vil være mutbare etter lovforslagets § 3, men som kan komme til å være vesentlige for framtidige bergverk er:

- Lettmetallet beryllium (Be) som har egenvekt 1,85 og som finnes i beryll med egenvekt 2,8
 - Lettmetallet scandium (Sc) som har egenvekt 2,99 og som finnes blant annet i mineralene beryll og thortveititt (egenvekt 3,6).
 - Grunnstoffet yttrium (Y), egenvekt 4,47, finnes i mineralet xenotim som har egenvekt 4,56.
- Definisjonene må fange opp slike tilfeller. Derfor må definisjonen i lovteksten baseres på andre kriterier enn de tradisjonelle for å være framtidsrettet

Hva er feil med innholdet i § 3 ?

Svakheten med definisjonene *a la* § 3 ble allerede tydeliggjort i 1890-årene (d.v.s. for over 100 år siden), med en omfattende forvirring omkring mutbarheten av thoritt og thorium. Slik forvirring kan godt komme på nytt dersom mutbare mineraler defineres som i lovforslagets § 3.

Kriteriene som brukes i § 3 er dårlige for en moderne lovtekst. Dette grunnis som følger:

- Egenvekt er uegnet for definisjonen av mutbare mineraler i den nye loven. Med en egenvekt på 5 utelukkes en rekke mineraler som er aktuelle for framtidig bergverksdrift. Det vil imidlertid ikke være noen utvei å endre tallet for egenvekten. Skulle en inkludere f.eks beryllium (Be; egenvekt 1,85) ville alle norske mineraler og bergarter være mutbare.
- Det er lenge siden noen var interessert i å drive bergverk på svovelkis og magnetkis. Andre mineraler er i dag langt mer aktuelle å nevne, men dette vil raskt føre inn i andre utfører. Mineralene svovelkis og magnetkis eller andre må derfor ikke være en del av lovteksten.
- De gamle lovtekstene var fokusert på "metaller". Idag er det like aktuelt å drive bergverk på grunnstoffer som er halvmetaller eller ikke-metaller. Ordet "metaller" må ut av lovteksten.

Hvilke kriterier bør § 3 inneholde?

Hele grunnlaget for loven hviler på innholdet i § 3.

Definisjonen bør bygge på forståelse av geologisk forekomst og kjemiske sammensetninger av ulike mineralske ressurser. Det må også være en forståelse for framtidige behov, for eksempel "metaller" byttes ut med grunnstoffer. Lovteksten må også eksplisitt nevne sand, grus, leire, naturstein etc.

For å ta vare på tradisjonene og samtidig være spesifikk og framtidsrettet foreslås det at begrepene "mutbare" og "ikke mutbare" mineralske ressurser beholdes men gis nytt, framtidsrettet innhold:

Alternativt forslag til ordlyd i § 3:

§ 3 Lovens mineralske ressurskategorier

I denne lov menes med:

1. Mutbare mineralske ressurser

er mineraler for utvinning av grunnstoffene:

Li, Be, diamant, F, Na, Mg, Al, Si, P, S, K, Ca, Sc, Ti, V, Cr, Mn, Fe, Co, Ni, Cu, Zn, Ga, Ge, As, Se, Rb, Sr, Y, Zr, Nb, Mo, Ru, Rh, Pd, Ag, Cd, In, Sn, Sb, Te, Cs, Ba, La, Lantanide-elementer, Hf, Ta, W, Re, Os, Ir, Pt, Au, Hg, Tl, Pb, Bi, Ra, Th og U.

2. Ikke-mutbare mineralske ressurser

er alle mineraler som ikke er mutbare etter nr.1, samt:

- a) naturstein (blokkstein, skifer)*
- b) sand, grus og leire*
- c) industrimineraler (olivin, kvarts, nefelin, feltspat, talk etc.) og industribergarter (kvartsitt, kalkstein, kleberstein etc.)*

d) myr- og sjøalm

e) gull i elvesand (alluvialt gull)

Dette gjelder likevel ikke petroleum etter lov 4. mai 1973 nr. 21 om undersøkelser etter og utvinning av petroleum i grunnen under norsk landområde.

Detalj-kommentarer:

En rekke steder står det "undersøkelsrett". Dette må korrigeres til "undersøkelsesrett".

§11 Søknad om undersøkelsesrett

De tre siste setningene er uforståelige og virker meningsløse.

§14 Prioritet

Prioritet blir brukt i § 12 uten å være definert før i § 14.

Prioritet bør nevnes i §5 som punkt j). Alternativt bytter § 12 og § 14 plass.

§28 "Mot dypet skal grensene for utvinningsområdet være loddrette".

Her bør det defineres til hvilket dyp dette gjelder. Forslag: "Grensene for utvinningsområdet skal være loddrette til minst 1000 m dyp".

Konflikter kan ellers oppstå dersom det skulle være ønske om veitunellutbygging under en forekomst, eller ved ønske om grunnvarmeutnyttelse under masseuttak av grus etc.

§49 g) nedlagte gruveområder. Foreslås sløyfet.

Sven Dahlgren

Fylkesgeolog for Buskerud, Telemark og Vestfold